

FIRAT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

Journal of Social Sciences

p-ISSN:1300-9702 e-ISSN: 2149-3243

OSMANLILAR İLE KARAMANLILAR ARASINDA HÂKİMİYET MÜCADELESİ: AKÇAY SAVAŞI

Domination Struggle Between the Ottomans and the Karamanids: The Battle of Akcay

Hamit ŞAFAKCI¹

¹ Doç. Dr., Artvin Çoruh Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Artvin, hamitsafakci@artvin.edu.tr, orcid.org/0000-0002-1290-3392

Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received:
05.11.2022
Kabul/Accepted:
03.01.2023

DOI:

10.18069/firatsbed.1199823

Anahtar Kelimeler

Karamanoğlu, Osmanlı,
Akçay Savaşı, Alaeddin,
Bayezid

Keywords

Karamanid, Ottoman,
Battle of Akcay, Alaeddin,
Bayezid

ÖZ

Osmanlılar ile Karamanlılar sınır komşusu olduktan sonra aralarındaki mücadele kaçınılmazdı. Osmanlılar ile Karamanlılar Anadolu'da hâkim olmak için karşı karşıya gelmişlerdir. Bu çalışmada Yıldırım Bayezid dönemi esas alınarak iki devletin mücadelesi üzerinde durulmuştur. Bu dönemdeki mücadeleler, Konya Kuşatması ile Akçay Savaşı'dır. Konu hakkında kroniklerde bilgi mevcuttur. Yine bunlardan hareketle yapılan modern çalışmalar konuyu irdelenmiştir. Ancak tereddütlü konularda yeterince tartışma yapılmamıştır. Bu çalışmada sorunlu ya da ihtilafli konular üzerinde durulmuştur. Savaşın tarihi, yeri ve gelişen bazı olayların anlatımında Osmanlı, Karamanlı ve diğer kaynakların bakış açıları karşılaştırılmıştır. Nitekim aynı olayın farklı kaynaklar tarafından değişik şekillerde irdelendiği görülmektedir. Karamanoğlu hükümdarı Alaeddin ile çocuklarının durumu ve Ankara Savaşı'nın etkileri konu açısından irdelenmiştir. Ayrıca ailesi hakkında da bilgiler verilecektir. Konu hakkında kaynaklardaki farklı bilgiler karşılaştırılarak bir sonuca varılmıştır. Döneme dair çok fazla belgenin olmaması, devrin kaynaklarını önemli hale getirmiştir. Ancak bunların kritik edilmeden kullanılması başka sorunları ortaya çıkarmıştır. Bazı alanlarda soru işaretleri giderilememiş ama sorunlu alanlar belirtilmiştir.

ABSTRACT

After the Ottomans and the Karamanids became neighbors, the struggle between them was inevitable. The Ottomans and the Karamanids confronted each other to dominate Anatolia. In this study, the struggle between two states were emphasized by taking Yıldırım Bayezid period as the basis. The most significant struggles in this period were the Siege of Konya and the Battle of Akcay. Information about this subject is available in the chronicles. Again, modern studies based on these have examined the subject. However, there has not been enough discussion on hesitant issues. This study focused on problematic or controversial issues. The perspectives of Ottomans, Karamanids and some other sources on the date and place of the war and some developing events were compared. Thus, it is seen that the same event is examined in a different ways by several resources. The state of Alaeddin, ruler of Karamanid, and his children and the effects of Ankara War were examined in terms of this subject. Information about his family will also be given. Different information on the topic in the sources was compared and a conclusion was reached. The fact that there were not many documents about the period made the sources of the period more important. However, the use of these sources without being criticized raised some other problems. In some areas, question marks could not be eliminated, but problematic areas were specified.

Atıf/Citation: Şafakçı, H. (2023). Osmanlılar ile Karamanlılar Arasında Hâkimiyet Mücadelesi: Akçay Savaşı. *Firat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33, 1(459-473).

Sorumlu yazar/Corresponding author: Hamit ŞAFAKCI, hamitsafakci@artvin.edu.tr

1. Giriş

Osmanlı Devleti'nin genişlemeye başladığı dönemlerde beyliklerle karşılaşması kaçınılmazdı. Bu manada Karamanoğulları Anadolu'ya hâkim olmak için mücadele edilen beylikler arasında önemli bir yer teşkil eder. 1389 yılında babasının ölümü üzerine tahta geçen Bayezid zamanında çatışmalar artmıştı. Bu dönemde Karamanlılar ile Osmanlılar arasındaki mücadeleler, Konya Kuşatması ile Akçay Savaşı'dır. Konu hakkında kroniklerde bilgi mevcuttur. Yine bunlardan hareketle yapılan modern çalışmalarda konu irdelenmiştir. Ancak tereddütlü konularda yeterince tartışma yapılmamıştır. Bundan dolayı sorunlu ya da ihtilaflı konular üzerinde durulmuştur. Çalışma, Akçay Savaşı'nın sebep ve sonuçlarını açıklamak yanında Karamanoğlu hükümdarı, eşi ve çocukları ile Timurtaş Paşa üzerindeki görüşlerden hareketle bir sonuca varmayı amaçlamaktadır. Bu nedenle Osmanlılar ile Karamanlılar arasındaki hâkimiyet mücadeleleri (1390-1397) anlatılmıştır.

Çalışmada kullanılan bazı kroniklerin yazarları (eserin yazıldığı yıl) şöyledir: Aziz b. Erdeşir-i Esterâbâdî (1398), Nizamüddin Şâmî (1401-1402), Ahmedî (1410'dan önce), Şerefüddin Ali Yezdi (1425), Schiltberger (1427), İbni Arabşah (1435), Şükrullah (1459), Enverî (1465), İbni Tagrıberdi (1469), Karamanlı Nişancı Mehmed Paşa (1480). Bunların dışındakiler ise 15. yüzyılın son çeyreği ile 16. yüzyıl yazarları arasında sayılır (Aziz b. Erdeşir-i Esterâbâdî, 1990: 495; Nizamüddin Şâmî, 1987: 11; Schiltberger, 1997: 14; İbn Tagrıberdi, 2013: 12; Şikârî, 2005: 8; Öztürk ve Yıldız, 2013; Babinger, 1992; Dilek, 2010: 551). Ahmedî hariç anlatılan döneme yakın yazarların mensubiyetlerinin, Osmanlılar ya da Karamanlılar dışında olması dikkat çekmektedir. Bunların yanında geç tarihli Âşıkpaşazâde ve Şikârî gibi eserlerin daha eski bir kaynağı kullandığı da akılda tutulmalıdır. Konuya dair mevcut kaynaklar dörde ayrılabilir: İlki Osmanlı bakışını yansıtan Osmanlı devri kaynaklarıdır. İkincisi Karamanlı bakışını yansıtan Şikârî'nin eseridir. Üçüncü grup ise iki tarafın bakış açısı dışında olan Schiltberger, Esterâbâdî, Nizamüddin Şâmî, Şerefüddin Ali Yezdi, İbni Arabşah ve İbni Tagrıberdi'dir. Dördüncü grup ise sayılan eserlerden hareketle yapılan modern çalışmalardır. Konuya dair geniş bir literatür vardır. Ancak bu eserlerde verilen bilgilerin çeşitliliği karmaşayı daha da artırmıştır.

Osmanlı bakışı için Ahmedî'nin *İskendernâme* adlı eseri içindeki Osmanlı Tarihi'ne dair bölümden hareket edilmiştir. Ancak eserde kronoloji olmadığı gibi ayrıntıya da girilmemiştir. Saruhan, Aydın, Menteşe ve Germiyan toprakları alındıktan sonra Karaman topraklarının alınmasını Ahmedî (2011: 155) şöyle ifade eder:

*Çün Karaman Ellerine geldi ol,
Konya vü Lârendeyi dahi –aldı ol.
Komadı ol yörede şehri ü diyâr,
Kamusını feth etdi ol nâmdâr.*

Ahmedî'nin anlatımı, Şükrullah'ın (2013: 384) "Bayezid ilk yıl Karaman üzerine yürüdü, Konya ve Larende'yi aldı" ifadesini hatırlatır. Bu yönüyle 1390 yılına ait gibidir. Ancak sonraki mısralarda bütün toprakların alındığını söylemesi ikinci sefer olduğunu ortaya koyar. Şükrullah (2013: 385) ikinci yılındaki olayları şöyle anlatır: Menteşe ve Teke vilayetleri ile onlara bağlı kale ve şehirleri fethederek Germiyan'a yürüdü. Karahisar, Akşehir, Beyşehir ve Seydişehir'i fethederek hutbe ve sikkeyi kendi adına çevirdi. Benzer bir anlatımda Kemal (2001: 71-73); Konya'nın iki defa alındığı söyler ki buradan iki sefer olduğu anlaşılmaktadır. Şükrullah'ın verdiği bilgiler 1390 ve 1391'de iki Karaman seferi olduğunu göstermektedir. Ancak olaylara dair ayrıntı yoktur. Şükrullah'ın ikinci sefere dair hutbe ve sikkeyi kendi adına yaptırdığını söylemesi, Karamanoğullarının ortadan kalktığına işaret etmektedir. Şükrullah'tan sonra gelen tarihçilerin onun verdiği bilgileri kullandıkları hem bu bilgiden hem de olayların tarihinden anlaşılmaktadır. Zira sonraki tarihçiler bu bilgileri genişleterek kullanmışlardır.

Karamanî Mehmed Paşa'nın, 1480 yılına kadar olan olayların tarihini yazdığı eserinde, 792 yılında Menteşe, Aydın ve Saruhan ile 800¹ yılında Konya, Aksaray Kayseri, Tokat ve Sivas'ın (Karamanlı Nişancı Mehmed Paşa, 1949: 347) alındığını belirtmesi, Tarihî Takvimleri kaynak olarak kullandığına işaret etmektedir. Zira onun dışında, iki Karaman seferinin tarihini net bir şekilde, takvimler dışında, veren yoktur. 824 tarihli takvimde; 790 yılında Konya'nın ikinci defa alındığı ve 843 tarihli takvimde 792'de Konya'nın kuşatıldığı ve anlaşma yapıldığı belirtilir (*Osmanlı Tarihine Ait Takvimler*, tarihsiz: 35, 109). Diğer takvimlerde de benzer bilgiler verilir: 792 yılında Kırşehir, Beyşehir ve Teke-ili, Bayezid tarafından fethedilmiş, Konya muhasara edilmiş ve Karamanoğlu Alaeddin Bey ile anlaşma yapılmıştır (*İstanbul'un Fethinden Önce Yazılmış Tarihî Takvimler*, 1954: 19, 55). Takvimlerde genel olarak seferin 792'de yapıldığı ve anlaşma ile sona erdiği net bir

¹ Çalışma esnasında kullanılan Hicri tarihlerin karşılıkları şöyledir: 792=20 Aralık 1389-8 Aralık 1390; 793=9 Aralık 1390-27 Kasım 1391; 794=29 Kasım 1391-16 Kasım 1392; 800=24 Eylül 1397-12 Eylül 1398; 801=13 Eylül 1398-2 Eylül 1399.

şekilde ifade edilmiştir. Şükrullah ve Karamanî Mehmed Paşa ilk sefer konusunda aynı tarihi verirler. İkinci sefer hakkında Şükrullah 793/1391 yılını, Karamanî Mehmed Paşa 800/1397 yılını verir. Bu nedenle asıl konu Akçay Savaşı olmasına rağmen bazı sorunların anlaşılması adına 1390 yılındaki mücadeleye de değinilmiştir. Osmanlı-Karamanlı mücadelesinin nedeni Germiyan ve Hamid topraklarına hâkim olmaktır. Zira Osmanlılar, 1381 yılında Germiyan topraklarından Kütahya, Emet, Simav ve Tavşanlı'yı çeyiz olarak topraklarına katmıştır. Yine aynı yıl Hamidoğlu topraklarından Beyşehir, Seydişehir, Akşehir, Karaağaç, Yalvaç ve Isparta satın alınmıştır (Âşıkpaşazâde, 1332: 57, 59; Mevlânâ Mehmed Neşri, 2013: 87, 89). Bu yerlerde, özellikle Hamid-ili, Karamanlıların hak iddia etmesi ve fırsatını bulduğunda buralara saldırması, aşağıda anlatılan iki savaşın da sebebini oluşturmaktadır. Çalışmada 1390 seferi için Âşıkpaşazâde'nin eserinden, 1397 seferi ise Neşri'nin eserinden hareket edilmiştir.

2. Konya Kuşatması (1390)

Âşıkpaşazâde (1332: 64), Bayezid'in başa geçtikten sonra Rumeli'de bulunmasından istifadeyle Karamanoğlu'nun Hamid-ili'ne akın ettiğinden bahseder. Ona göre, Karamanoğlu tekrar Hamid-ili'ne saldırınca halkın talebi üzerine Teke-ili'nden Karaman'a yönelen Bayezid, Germiyanolu Yakub Bey ile vezirini hapsedi. Karaman'a yürüyünce Karamanoğlu Taşeli'ne kaçtı. Konya üzerine gidildiğinde harman vakti olduğundan meydana arpa ve buğday yığınları duruyordu. İhtiyacı olan arpa ve samanı ücretini ödeyerek satın alan Osmanlı askeri, halkın şehre güvenle girmesini sağladı. Bu adaleti gören halk şehrin kapısını açtı. Ardından Aksaray, Niğde ve Kayseri, Develi Karahisar ile Uchisar'ı çevresiyle teslim ettiler. Elçi gönderen Karamanoğlu'nun af dileği kabul edilerek Çarşamba sınır oldu (Âşıkpaşazâde, 1332: 71-72). Bu bilgiden Karamanoğlu'nun Hamid-ili topraklarına Bayezid devrinin başlarında iki defa saldırdığı anlaşılmaktadır. Âşıkpaşazâde anlatılan olayın tarihini vermez. Neşri ise Saruhan, Aydın ve Menteşe-ili'nin fethi ile Teke-ili üzerinden yapılan Karaman Seferi'nin tarihini H. 792 olarak verir (Mevlânâ Mehmed Neşri, 2013: 131). Anonim tarihlerde de aynı tarihte gösterilirken (*Anonim Osmanlı Kroniği (1299-1512)*, 2000: 35; *Anonim Tevârih-i Âl-i Osman –F. Giese Neşri-*, 1992: 30-31) İbn Kemal (2000: 101) seferin tarihini 793 olarak verir. Oruç'a göre 791 yılında Karaman vilayetine varan Bayezid, Karamanoğlu kaçınca Alaşehir, Beyşehir ve Konya'yı; geri barışınca Aydın-ili, Ayaslıg, Saruhan, Teke-ili, Karesi-ili ve Menteşe-ili'ni aldı. Karamanoğlu Mehmed Bey tekrar düşman olunca Karaman-ili'ne vararak Konya, Beyşehir ve Karahisar'ı fethetti. Karamanoğlu Mehmed Bey'i ve oğlu Ali Bey'i esir eden Bayezid, onu azat ederek geri memleketini verdi (Oruç bin Âdil, 2014: 31). Bu bilgilerden Oruç'un 1390 ve 1397 olaylarını karıştırdığı anlaşılmaktadır. Âşıkpaşazâde ile Neşri, Teke-ili üzerinden Karaman'a çıktığını söylerken İbn Kemal (2000: 93); Germiyanolu'nu ortadan kaldırdıktan sonra Karaman üzerine yürüyen Bayezid, Akşehir Ovası'na geldi, düşmanı bekledi ama kaçtı, der. Behiştî Ahmed Çelebi (2016: 83) seferin Hamid-ili üzerinden yapıldığını söyler. İdris-i Bitlisi'ye (tarihsiz: 38-39) göre ise Teke-ili'nin fethi için Germiyan-ili yolundan gidildi. Teke memleketi alındıktan sonra Hamid-ili ve Beyşehir yolundan Karamanoğlu üzerine gidilmiştir.

Şikârî; Aydın, Menteşe ve Hamid toprakları Bayezid tarafından alınca beylerin Karamanoğlu'na şikâyet ettiklerinden bahseder. Yine başka bir anlatımında, Demirtaş ile Aydınoğlu arasındaki cenkte, Demirtaş'ın oğlu ile yetmiş adamı esir edilmiş, yaralı olan Demirtaş'ın durumu bildirmesi üzerine gönderilen Sinan Paşa komutasındaki ordu da yenilmiştir. 48.000 erle gelen Bayezid, 26.000 askerden oluşan Aydın, Saruhan ve Hamid ittifakıyla 37 gün savaşmıştır. Yenilip Larende'ye kaçan beyler, bir yıl boyunca memleketlerini alıvermek şartıyla Karaman'da alıkonulmuştur ki Timur o sene Sivas'a çıkmıştır (Şikârî, 2005: 214, 225-226). Bu anlatıma göre beylikler iki defa alınmıştır. İkinci kez alınışı 1400 yılında olmuştur. Bu beylerin Timur'dan yardım istediği de malumdur. Bunun yanında Şikârî'nin bütün olaylarda Demirtaş'ı anlatması ve genelde onun yenilerek kaçmasına vurgu yapması da ilginçtir. Ancak verilen isimlerin diğer kaynaklarla teyidi anlamında önemli bir işlevi vardır.

Oruç başka bir anlatımında Âşıkpaşazâde'nin bilgilerini hatırlatır. Ancak ondan farklı bilgiler de paylaşır. Ona göre adaleti gören Konya halkı şehri teslim edince Aksaray, Niğde ve Kayseri de teslim olmuştur. Barış içinde yaşarlarken Karamanoğlu Ali Bey'in vefat etmesi üzerine esir olan oğlu Mehmed Bey'e, memleketi geri verilerek Çarşamba Suyu sınır olmuştur. Bu seferin tarihi Oruç nüshalarından birinde H. 796 diğer nüshada 797'dir (Oruç bin Âdil, 2014: 34-35). Oruç'un verdiği bilgilerde sefer tarihleri, Ali Bey'in ölümü, Mehmed Bey'in başa geçmesi ve esir edilmesi farklı anlatılmıştır. Diğer Osmanlı kaynaklarına nazaran farklı bir kaynak

kullanan Oruç, üç sefer yapılmış gibi anlatır. Ancak Çarşamba Çayı'nın sınır olduğu sefer, diğer kaynaklarla kısmen benzerlik gösterir.

Şikâri'nin alternatif anlatımına göre; şehit olan Murad'ın yerine geçen Bayezid, Karamanoğlu Alaeddin'in Eskişehir önüne geldiğini duyunca 30.000 adamla Demirtaş ve Kutlu'yu gönderdi ve kendisi de 20.000 adamla gelmekteydi. Mehmed Han 17.000 askerle 30.000 kişilik Osmanlı ordusuyla dört gün cenk etti. *Mehammed Şâh ceng edüb giderken Demirtaş'a râst geliüb topuz ile döge döge atından yıkub bağlayub habs eyledi*. Bayezid ve Alaeddin gelince cenk devam etti. Sonuçta iki taraftan 8.000 kişi öldü ve Bayezid takat getiremeyince sulh yapıldı. Demirtaş'ı ve Kutlu'yu otuz bin altına sattılar (Şikâri, 2005: 213). Kronolojik ve içerik olarak olayları farklı anlatan Şikâri'de yer alan bir kuşatma anlatımına göre olayın başı 1390 Konya kuşatmasına benzemektedir. Ancak asker sayılarına dair verilen bilgiler abartılıdır. Yine Bayezid'in yaralanması, beyliklere saldırmayacağına dair söz vermesi, Alaeddin'in ölümü gibi başlıklar farklıdır.

Osmanlı kaynaklarının değinmediği konularda Esterâbâdî şunları aktarır: Konya, Osmanlılar tarafından kuşatılınca Karamanoğlu'nun yardım isteği üzerine Kadı Burhaneddin'in gönderdiği Süleyman Paşa, kuşatmanın kaldırılması için Ankara ve Çankırı'ya saldırmayı önerdi. Zayıflık olduğu düşünülen bu fikir yerine Karamanoğlu ile karşı konulması kabul edilerek Kırşehir'e yöneldiler. Haber verilmesine rağmen katılmayan Karamanoğlu, Konya ve çevresinin kendisine bırakılması ile Beyşehir Kalesi'nin Osmanlılara verilmesi şartıyla Bayezid ile anlaşta (Aziz b. Erdeşir-i Esterâbâdî, 1990: 361-362). Anlaşma şartları Osmanlı kroniklerinin verdiği Çarşamba Suyu sınırını doğrulamaktadır.

Konya kuşatmasına dair Osmanlı kaynaklarının ittifak ettiği konular şöyledir: Savaşın sebebi Karamanoğlu'nun Hamid-ili'ne saldırmasıdır. Sefer, Teke-ili üzerinden yapılmıştır. Karamanoğlu Taş-ili'ne kaçmıştır. Konya kuşatması esnasında harman vaktidir. Yasak konulmuş, ücreti karşılığında kaleden çıkanlar, buğday ve arpa larını satmışlardır. Bayezid'in adaletini gören halk, Konya'yı teslim etmiştir. Konya teslim olunca diğer şehirler de teslim olmuştur. Çarşamba Suyu sınır tayin edilmiştir (Mevlânâ Mehmed Neşri, 2013: 131-132; Oruç bin Âdil, 2014: 34-35; *Anonim Osmanlı Kroniği*, 2000: 41; *Anonim Tevârih-i Âl-i Osman*, 1992: 36-37; Ayhan, 2003: 20-21; Muhyiddin Mehmed Cemâlî, 2021: 171-172; İdris-i Bitlisî, tarihsiz, 38-40; İbn Kemal, 2000: 95, 97; Behiştî Ahmed Çelebi, 2016: 82-84; Hoca Sadettin Efendi, 1979: 197-199; Solak-zâde, 1989: 73-74). Timurtaş Paşa bu şehirlerin muhafazasıyla görevlendirilmiştir (Behiştî Ahmed Çelebi, 2016: 84). Sınır konusunda genel olarak Çarşamba Suyu verilir. Ancak bazı araştırmacılar Köşk-bükü'nün Neşri tarafından önerildiğini ve ikisinin farklı olduğunu dile getirirler. Ancak *Hünkâra elçi gönderip envâ'-ı tazarru'ât ve tezellülât edip Çihârşenbih Suyu'ndan ötesi kendini, berisi hünkârın olmasın kabul edip eyitdi: "Benim cürmümü sultanım afv etsin" dedi. Hünkâr dahi râzı olup, Köşek-bükü'nden sınır ta'yin edip Karamanoğlu'yile musâlaha edip ol alınan vilâyete kendi kulların nasb edip; devletile Bursa'ya geldi* (Mevlânâ Mehmed Neşri, 2013: 131-132) ifadesi de Çarşamba Çayı'nın sınır olarak kabul edildiği şekilde değerlendirilmelidir. Yine Oruç'un, Çarşamba Suyu sınır tayin edilerek Mehmed Bey'e verdiler (Oruç bin Âdil, 2014: 35) demesi olayları karıştırdığını göstermektedir. 1562 yılında eserini yazan Celâl-zâde Sâlih Çelebi (2013: 87) Konya hariç Osmanlı askerinin ayak bastığı yerlerden sınır olduğunu söylerken diğer kaynaklar sınırı, Çarşamba Suyu olarak belirtir. Beyşehir Gölü'nden gelen sular, Seydişehir civarındaki Karacaviran'dan geçerek Mavi Boğaz'da Bozkır Çayı ile birleşerek Çarşamba Çayı'nı teşkil eder. Köşk-bükü ise Beyşehir köylerindedir (Uzunçarşılı, 2011: 267).

Makrizi, 2 Şevval 793/2 Eylül 1391 tarihinde Kahire'ye gelen haberde Bayezid'in Kayseri'yi aldığını yazıyorsa da doğru değildir. Çünkü Aksaray, Karamanoğlu elinde iken 797/1395'te Kadı Burhaneddin'in işgaline uğramıştır. Bu muharebeden sonra bile Karamanlıların elinde olduğu anlaşılmaktadır (Uzunçarşılı, 2011: 267). Esterâbâdî'nin verdiği bilgilere göre Aksaray, Niğde ve Karahisar Osmanlılara ait değildir (Aziz b. Erdeşir-i Esterâbâdî, 1990: 427, 432, 479). Oruç Bey, 798 yılında, Bayezid'in, Kadı Burhaneddin öldükten sonra Sivas'ı aldığını ve oğlu Süleyman'a verdiğini (Oruç bin Âdil, 2014: 36) anlatır. Ancak olayların çağdaşı olan Esterâbâdî (1990: 486, 495), Receb 800/Mart 1398 başlarında yazımını tamamladığı *Bezm u Rezm* isimli kitabında "Sultan 4 Şaban 799/4 Mayıs 1397 tarihinde *Tercihü'l-tavzih* adlı kitabının yazma işini bitirdi" demesi Kadı Burhaneddin'in ölmediğini ve Oruç'un bilgisinin hatalı olduğunu ortaya koyar.

Bazı kaynaklarda Karaman Beyi'nin adı Karamanoğlu (Âşıkpaşazâde, 1332: 71-72; Mevlânâ Mehmed Neşri, 2013: 131-132; İbn Kemal, 2000: 97; Muhyiddin Mehmed Cemâlî, 2021: 171-172) olarak kullanırken Oruç, Karamanoğlu Ali Bey ve Karamanoğlu Mehmed Bey şeklinde iki farklı isim vermiştir (Oruç bin Âdil, 2014:

31, 34). Akçay Savaşı'na dair bilgi veren kaynaklar ise Alaeddin Bey veya Ali Bey (Tablo 1) isimlerini telaffuz etmişlerdir. Bu veriler hangi tarihinin kimden istifade ettiğini göstermesi anlamında da dikkati çeker.

Tablo 1. Akçay Savaşı'na Osmanlı Kaynaklarının Bakışı

	Enverî	Neşrî	Rûhî	İbn Kemal	Ramazanzâde	İdris-i Bitlisî	Behiştî Ahmed	Hoca Sadeddin	Solakzâde
Savaşın tarihi		794	794	795	794	794	794	794	794
Savaşın yeri		Akçay	Akçay	Akçay	Akçay	Akçay		Akçay	Akçay
Karaman beyi	Alaeddin	Alaeddin Bey	Alaeddin Bey	Alaeddin Bey	Alaeddin	Ali Bey	Ali Bey	Ali Bey	Ali Bey
Esir edilen	Timurtaş	Kara Timurtaş	Kara Timurtaş	Kara Timurtaş	Timurtaş Paşa	Timurtaş Bey	Timurtaş Bey	Timurtaş Paşa	Timurtaş Paşa
Görevi		Anadolu beylerbeyi	Anadolu beylerbeyi	Anadolu beylerbeyi	Anadolu beylerbeyi	Anadolu serdari	Anadolu beylerbeyi	Ankara muhafızı	Ankara muhafızı
Karaman asker grubu		Varsak, Turgud, Bayburd ve Samagarlu	Varsak, Turgud, Bayburd ve Samagarlu	Yunan leşkari Varsak, Turgud ve Samagar ve Tatar beyleri		Samagarlu, Varsak ve çeşitli Etrak	Varsak, Turgudlu ve Samagarlu		
Alınan yerler		Konya, Aksaray, Niğde, Kayseri, Develi Karahisarı Larende, Akşehir	Konya, Aksaray, Niğde, Larende, Akşehir	Konya, Larende, Niğde, Ereğli, Aksaray, Develi Karahisarı, Akşehir	Konya, Niğde, Aksaray, Karahisar, Akşehir ve Kayseri	Konya, Akşehir, Kayseri, tüm vilayetleri	Konya, Akşehir, Kayseri, Karahisar, Larende	Konya, Akşehir, Aksaray, Larende ve birçok Karaman beldesi	Konya, Akşehir, Aksaray, Larende ve tüm vilayetleri
Karaman beyinin ölümü	Timurtaş idam etmiş	Timurtaş idam etmiş	Timurtaş idam etmiş	Timurtaş idam etmiş	Savaş meydanında	Timurtaş idam etmiş	Timurtaş idam etmiş	Timurtaş idam etmiş	Timurtaş idam etmiş
Esir edilen oğlunun adı ve yeri	Muhammed, Mustafa Savaşta	Mehmed ve Ali Savaşta	Muhammed, Mustafa Savaşta	Muhammed ve Ali Savaşta	Muhammed ve Ali	Mehmed Savaşta	Mehmed Savaşta	Mehmed Savaşta	Mehmed Savaşta
Çocukların akabeti	Bursa'da hapis	Bursa'da hapis	Bursa'da hapis	Bursa'da hapis	Savaş meydanında katledildiler	Bursa'da hapis	Bursa'da hapis	Bursa'da hapis	Bursa'da hapis

Tabloda şu eserler kullanılmıştır: Enverî, 2012: 31; Mevlânâ Mehmed Neşrî, 2013: 133-134; Yücel ve Cengiz, 1992: 394; İbn Kemal, 2000: 137-159; İdris-i Bitlisî, tarihsiz: 43-49; Behiştî Ahmed Çelebi, 2016: 86-90; Hoca Sadettin Efendi, 1979: 201-207; Solak-zâde, 1989: 75-77; Yastı, 2005: 89.

Bu seferin tarihini Hammer 793/1390, İnalçık ve Danişmend 1390; Uzunçarşılı, Zinkeisen ve Ünal 1391 olarak verir (Hammer, 1336: 232; İnalçık, 1992: 232; Danişmend, 2011: 99-100; Uzunçarşılı, 2011: 266; Zinkeisen, 2011: 260; Ünal, 2007: 344). Pitcher'ın (2019: 86-87) savaflara dair verdiği tarihler ise kabul edilemez. Osmanlılara karşı Karamanlılar önderliğinde Germiyan, Hamid, Aydın, Saruhan, Menteşe, Teke ve Kadı Burhaneddin'den oluşan ittifak kuruldu. Bayezid'in Karamanlılardan önce müttefiklerine saldırması Karamanoğlu'nu tecrit etmek amacına yönelikti (Danişmend, 2011: 99-100). Mayıs 1390'da Afyonkarahisar'da bulunan Bayezid, Karamanoğlu'na karşı sefer hazırlığı ile uğraşıyordu (İnalçık, 1992: 232). Seferden sonra; kışın yaklaşması, orduda iâşe kıtlığının başlaması, Alaeddin Bey'in müttefikleriyle birleşmemesine rağmen Konya kuşatmasına mukavemet etmesi, muhtelif Anadolu ve Rumeli işleriyle meşgul olma zorunluluğu ve Süleyman Bey ile Kadı Burhaneddin kuvvetlerinin Kırşehir'e gelmeleri, Bayezid'in barış teklifini kabul etmesine sebep olmuştur (Ünal, 2007: 345; Danişmend, 2011: 104; İnalçık, 1992: 232).

3. Akçay Savaşı (1397)

Çalışmadaki tartışmalı alanlar genelde Akçay Savaşı ile ilgilidir. 1465 yılında eserini yazdığı bilinen Enverî, Mirçe ile yapılan cenkten sonra aşağıda verilen savaştan bahseder. Sonrasında Selanik üzerine gidilmesini ve beyliklerin alınmasını anlatır. Olayları karışık bir kronolojiyle aktaran Enverî, Karamanoğlu meselesine dair şu bilgileri verir:

*Anadolu'da Temür-taş'ı meğher
Karaman-oğlu tutar ol bed-güher
İline iltür yine âzâd eder*

*Verdi hil'at yine anı şâd eder
Yıldırım Han işidiüp anda gider
Karaman-oğlu gelüben cenk eder
Pes Alâeddîn sınıur hem tutdılar
Anunile oynayuban utdılar
Ana gerçi vermedi sultan rızâ
Pes Alâeddîn'e erişdi kazâ
Mustafâ nâmu Muhammed oğlu var
Tutulur anlar kılurken kârzâr
Bursa'da habs oldular bunlar kalur
Karaman her bir kula kısmet olur (Enverî, 2012: 31).*

Anlatıma göre birinci ve ikinci Karaman seferini karıştırmıştır. Nitekim anlatılan Bayezid dönemindeki son Karaman seferidir. Osmanlı bakışını yansıtan ilk bilgiler olarak değerlendirilebilir. Âşıkpaşazâde'nin bu sefer hakkında hiç bilgi vermemesi ilginçtir. Ancak Frenkyazısı Savaşı anlatılırken söylenen gerekçeler düşünülebilir. II. Mehmed döneminde Karaman menşeli grup ile kul asıllı idareciler arasındaki rekabetin etkisi olabilir. Zeyniyye tarikatı mensubu olan Âşıkpaşazâde'nin başka hassasiyetleri düşünme ihtimali de yüksektir (Emecen, 2017: 64). Bir başka neden ise, Macarlar üzerine yapılan 793/1390-1391 seferini anlatılırken Kara Timurtaş oğlu Umur Bey hakkında "bu gazayı bana o haber verdi" (Âşıkpaşazâde, 1332: 66) demesi oto-sansür uygulama gerekçesi olabilir mi? Zira Kara Timurtaş hem esir hem de Karamanoğlu Alaeddin'i öldüren kişi olduğundan sansür uygulamış ya da oğlu anlatmamış olabilir. Bu sefer hakkında bilgi veren Neşrî şunları anlatır: Bayezid, Eflak seferine gideceğinde Kara Timurtaş'ı Anadolu beylerbeyi olarak tayin ederek Ankara sancağını verdi. Rumeli'ye geçince Karamanoğlu Alaeddin Bey, Timurtaş Bey'i tutuklayıp Konya'da hapsedti. Bayezid seferden başarılı dönünce Timurtaş Bey'i hapisten çıkararak birçok hediye ile özürlerini iletti. Gönderilen elçiye yüz vermeyen Bayezid, Anadolu ve Rumeli askerini hazırlayarak Alaeddin Bey üzerine yöneldi. Akçay'da iki ordu karşılaştı. Yenilen Alaeddin Bey kaçarken atının ayakları tökezleyince yakalanıp getirildi. İki oğlu Mehmed Bey ile Ali Bey de esir edildi. *Hünkâr, oğlanları muhkem bend edip Bursa'ya gönderip habs etdiler. Alâaddin Beğ'i, Temürtaş Beğ'e ismarladı. Temürtaş Beğ fi'lhâl tevakkuf çekmeyip varıp berdâr etdi. Sultan'a haber verdiler. Gâyet müteellim oldu. Zîrâ garezi öldürmek değildi. Andan asker-i zafer-peykerile Konya'ya varıp feth edip andan Aksaray'a ve Niğde'ye ve Kayseri'ye ve Develi'nin Karahisar[ını] hünkâra teslim etdiler.* Hicretin 794 yılında alınan bu şehirler yanında Larende ve Akşehir de alındı (Mevlânâ Mehmed Neşrî, 2013: 133-134). Neşrî'nin bu anlatımı diğer kroniklerle karşılaştırılarak sorunlu/tartışmalı alanlar açıklanmaya çalışılacaktır.

3.1. Savaşın Yapıldığı Tarih

Neşrî, Kadı Burhaneddin ölünce yerine oğlunun geçtiğini, Sivas halkının gelirse şehri teslim edeceğini söylemesi üzerine şehrin teslim alınarak oğlu Süleyman'a verildiğini anlatır (Mevlânâ Mehmed Neşrî, 2013: 134). Bu olay Akçay Savaşı'nın tarihini belirlemek için kullanılabilir. Zira peş peşe gelen iki olay olduğundan ve aşağıdaki açıklamalardan dolayı Neşrî'nin verdiği H. 794 tarihi kabul edilemez. Neşrî'nin anlatımı birkaç istisna dışında *Rûhî Tarihi*'nde de vardır. Benzer şekilde Eflak üzerine sefer yapıldığında olaylar başlamıştır. H. 794 yılındaki savaş sonucunda; Konya, Aksaray, Kayseri, Larende, Akşehir alınarak Bursa'ya dönülmüştür (Yücel ve Cengiz, 1992: 394). Nitekim Hoca Sadeddin'in verdiği bilgiden savaşın tarihi konusundaki farklı fikirlerin bilindiği anlaşılmaktadır. Mevlâna İdris'in Kadı Burhaneddin olayını 794/1392'de gösterdiğini belirten Hoca Sadeddin aynı görüşe katılır. Ona göre tarih kitaplarının çoğunda 798/1395-1396 ve İbni Şihna, Şerefeddin Ali Yazdı ve İbni Hacer tarafından ise 799/1396-1397 yıllarında gösterilmiştir (Hoca Sadettin Efendi, 1979: 207). Bu bilgilere göre olayın tarihi üzerinde bir fikir birliği olmadığı anlaşılmaktadır. Cenâbî Mustafa Efendi, 794'te Akçay adlı mevzide iki oğluyla yakalanan Karamanoğlu'nun katledildiğini ve oğullarının Bursa Kalesi'ne hapsedildiğini söyler (Canatar, 1993: 192). Ekteki tablolarla görüleceği üzere Osmanlı kroniklerine göre savaşın tarihi 794 veya 795'tir (Tablo 1). Modern kaynaklarda 1397, 1398 veya 1397-1398 olarak verilir (Tablo 2; Başkan, 1999: 38). Savaşın 1392'de veya 793'te yapıldığını söyleyenler de vardır (Tablo 2; Halil Edhem, 1329: 746).

Tablo 2. Akçay Savaşı'na Modern Çalışmaların Bakışı

	Tekindağ	Uzunçarşılı	Danişmend	Cezar	Sümer	Ünal	Hammer	Zinkeisen
Savaşın tarihi	800/1397-1398	1397	800/1397-1398	1397	800/1397-1398	1398	1392	1392
Savaşın yeri	Akçay	Konya Ovası	Akçay Ovası	Akçay Ovası	Akçay	Akçay Ovası	Akçay	Akçay Ovası
Karaman beyi	Alaeddin Ali Bey	Alaeddin Bey	Alaeddin Ali Bey	Alaeddin Ali Bey	Alaeddin Bey	Alaeddin Ali	Alaeddin	Ali Bey
Esir edilen	Timurtaş Paşa	Sarı Timurtaş Paşa	Kara Timurtaş Paşa	Sarı Timurtaş Paşa	Sarı Timurtaş Paşa	Kara Timurtaş Paşa	Timurtaş	Timurtaş Paşa
Görevi		Anadolu beylerbeyi	Anadolu beylerbeyi		Ankara muhafızı	Anadolu beylerbeyi	Anadolu beylerbeyi	Ankara muhafızı
Alınan yerler	Konya, Larende, Develi ve Aksaray	Konya, Larende, Niğde, Develi Karahisar			Konya, Larende, Niğde, Yeşilhisar, Ilgm, Saidili, İshaklı, Seydişehir, Bozkır	Konya, Aksaray ve Larende	Konya, Aksaray ve Larende	Konya, Akşehir, Aksaray, Larende ve Karaman'ın önemli yerleri
Karamanoğullarına kalan yerler		Mut, Ermenek, Taşeli ve İçel			Mut, Silifke, Gülnar, Anamur, Hadim, Belviran			
Karaman beyinin ölümü		Timurtaş idam etmiş	Timurtaş'ın idam ettiği rivayeti	Bir asker idam etmiş	Timurtaş idam etmiş	Kara Timurtaş Paşa idam etmiş	Timurtaş idam etmiş	Timurtaş Paşa öldürmüştü
Esir edilenler	Anneleri, Mehmed ve Ali	Anneleri, Mehmed ve Ali	Mehmed ve Bengi Ali	Anneleri, Mehmed ve Ali	Mehmed ve Ali	Anneleri, Mehmed ve Ali	Mehmed ve Ali	Mehmed
Annelerinin adı	Nefise Hatun		Nefise Hatun	Nefise Hatun	Melek Hatun / Nefise Hatun	Nefise Sultan		
Ele geçirildikleri yer	Larende	Larende	Savaşta	Larende	Niğde	Larende	Savaşta	Savaş meydanında
Çocukların akıbeti	Bursa'da hapis	Bursa'da hapis	Rivayetler	Bursa'da hapis	Bursa'da hapis	Bursa'da hapis		

Tablo şu eserlerden oluşturulmuştur: Tekindağ, 1997: 323; Danişmend, 2011: 126-128; Uzunçarşılı, 2011: 295-297; Cezar, 2010: 177; Sümer, 1989: 322; Ünal, 2007: 350-352, 362; Hammer, 1336: 235-236, 307; Zinkeisen, 2011: 261-262.

Takvimlere göre Karamanoğlu Alaeddin Bey ve Kadı Burhaneddin'in öldürülmesi 800 yılındadır. Bazılarında Alaeddin Bey'in ölümü 801 olarak da verilir (*Osmanlı Tarihine Ait Takvimler*, tarihsiz: 17, 31, 77, 109, 175; *İstanbul'un Fethinden Önce Yazılmış Tarihî Takvimler*, 1954: 19, 55). Nitekim 799/1396-1397 yılında Alaeddin Bey'in sağ olduğu anlaşılmaktadır. Zira Kayseri valisi Şeyh Müeyyed isyanında, Karamanoğlu Alaeddin, onu Kadı Burhaneddin'e karşı tahrik etmişti (Yücel, 1987: 37-38). Kadı Burhaneddin'in Karaman'a yürüyeceğini duyan Karamanlılar, dağlık yerlere sığındılar. O sırada *Karamanlı Emir Alaeddin'in* kardeşinin oğlu Emir Şeyh Hasan, ailesiyle sultanın yanına geldi (Aziz b. Erdeşir-i Esterâbâdî, 1990: 482). Bu bilgi Alaeddin'in yaşadığını göstermesi açısından önemlidir. Yine *Aynî Ebu Muhammed ibn-i Ahmed, İkd-il-Cümman Fi Tarih-i Ehl-iz-Zeman* adlı Arapça eserinde, H. 800/ M. 1397 yılında Konya ve çevresinde Karamanoğlu Alaeddin'in bey olduğunu belirtmiştir (Konyalı, 1967: 19).

Akçay Savaşı'nın 800 yılında olduğuna; *takvimler*, 1396-1397 yılı savaşı ve Kadı Burhaneddin'in ölümü dışında deliller de vardır. Akçay Savaşı, Schiltberger'e göre Niğbolu Savaşı'ndan (1396) sonra, Sivas'ın ele geçirilmesinden öncedir (Schiltberger, 1997: 40). Yine *Bezm u Rezm* 800 yılına kadar yazılmış bir eser olduğundan daha önce katledilmiş olsaydı mutlaka bu eserde gösterileceğinden Alaeddin'in katlinin 800/1397'de olduğu anlaşılıyor (Uzunçarşılı, 2011: 297; Danişmend, 2011: 126). Alaeddin Bey'in bu savaştan sonra öldürüldüğü bilinmektedir. Dolayısıyla onun ölümüyle muharebenin tarihi aynıdır.

Kadı Burhaneddin'in öldürüldüğü tarih olan 28 Şevval 800/14 Temmuz 1398 (Uzunçarşılı, 1968: 221), Karamanoğlu'nun ölümü ile aynı yıl olması hasebiyle konu açısından ehemmiyetlidir. O halde Alaeddin'in yukarıdaki verilerle birlikte 800 yılında öldüğü söylenebilir. H. 800 yılı M. 24 Eylül 1397-12 Eylül 1398 tarihlerine karşılık geldiğinden, Kadı'nın ölümü düşünülerek, Akçay Savaşı'nın 14 Temmuz 1398'den önce olduğu ortaya çıkmaktadır. Yine savaşın tam tarihi tespit edilemese de 1397 sonbaharı (İnalçık, 1992: 233;

Uzunçarşılı, 2011: 297) önerisi bu anlamda dikkate değerdir. Buradan hareketle savaşın tarihi Ekim 1397 olarak kabul edilebilir.

3.2. Savaşın Yapıldığı Yer

Konya şehri önündeki ovada iki ordu mevzilendiler diyen Schiltberger (1997: 40) isim vermez. Yine Karamanoğlu Alaeddin Bey'in, Konya'da şehit olduğu belirtilir (*İstanbul'un Fethinden Önce Yazılmış Tarihi Takvimler*, 1954: 35). Osmanlı kroniklerinde ise savaşın yapıldığı yer Akçay olarak verilir (Tablo 1). İdris-i Bitlisî (tarihsiz: 47) savaşın yapıldığı yeri; Karaman hududuna ulaşan ve *Germiyânili'nde Akçay demekle meşhûr olan mahalde* iki ordu karşılaştı diyerek tarif eder. İbn Kemal (2000: 143) Akçay denilen nahiyede karşılaşıldı, der. Hoca Sadettin (1979: 202) Germiyânili'nde Akçay adıyla bilinen ova olarak verir. O halde Akçay neresidir? Sorusu akla gelmektedir. Şikârî, I. Murad döneminde Çay'da Osmanlı-Germiyânli savaşını anlatırken Alaeddin Bey'in Osmanlı'ya yardım ettiğinden bahsetmiştir (Şikârî, 2005: 198). Taeschner, Kuruçay'ın bir başka adı sanki Akçay idi derken Hammer ise Akçay'ın Kütahya civarında aranması gerektiğini söyler (Taeschner, 2010: 170; Hammer, 1336: 307). Ancak Çay ilçesi ya da Akarçay bu tanımlamaya daha çok uymaktadır. Nitekim XVI. yüzyılda Bolvadin kazasının en kalabalık köyü olan Çay, su kenarında kurulmuştur (Bulduk, 1993: 125). Akçay adı, bir çay/ırmak ile toprak rengi beyaz olan yerleşim yerini ifade edebilir. Bu nedenle bahsedilen yerler aynı olabilir. Akarçay Havzası'nın en büyük akarsuyu olan Akarçay'ı Aksu ve Acıçay dereleri oluşturur. Yine Bolvadin ile Çay ilçe sınırında Eber Gölü yer alır (Acar, 2012: 13, 15). Çay ilçesinin de aynı havzada yer alması hasebiyle istifade edilen kroniklerden birinde Akçay olarak kaydedilmesi, sonrakiler için örnek teşkil etmiş olabilir. Tarihi süreçte ticaret, hac ya da savaşlar için bu güzergâh üzerinden gidildiği düşünülürse (Özergin, 1959: 141-143; Halaçoğlu, 2014: 52-59) bahsedilen yerin bu havzada bir yer olması ihtimali artmaktadır.

3.3. Asker Sayısı ve Savaşın Gelişimi

Niğbolu Savaşı (1396) esirlerinden Schiltberger'e göre Karaman beyi, üzerine 150.000 kişilik bir kuvvetle gelen Bayezid'e karşı 70.000 kişi toplamıştır (Schiltberger, 1997: 40). Osmanlı kroniklerinde asker sayısı belirtilmemiştir. Frenkyazısı Savaşı'nda Osmanlı ve Karamanlı ordularının 70.000 civarında olduğu bilgisine karşılık Emecen (2017: 74), 20.000'i geçme ihtimalinin olmadığını, zira Osmanlıların, Rumeli yakasından ancak 2.000 civarında kuvvet getirebildiklerini söyler. Niğbolu ve Ankara savaşlarında Osmanlı ordusunun sayısı düşünüldüğünde ve hızlı hareket edilen bir sefer olması nedeniyle bütün orduyu toplamının zorluğu ve Osmanlı gücünün bu kadar olamayacağı bilgisi bu rakamların çok abartılı olduğunu ortaya koyar. Konya kuşatması başlığında verilen Şikârî'nin anlatımlarındaki asker sayıları da abartılıdır. Bunun yanında kronolojik ve içerik açısından da sıkıntı barındırdığından karşılaştırma yapılmamıştır. Zira ona göre, yaralanmasından dolayı ölen Alaeddin'in yerine oğlu Mehmed geçmiş ve Timur ile mücadele etmiştir. Yine savaşta (1397) Karamanlı hükümdarının Mehmed Bey olduğu ifade edilmiştir.

Savaşın gelişimine dair ayrıntılı bilgiler Schiltberger tarafından verilmiştir. Konya önündeki ovada mevzilenen ordular savaşmaya başladılar. Muharebede netice alınamayınca gece büyük gürültü çıkaran Karamanlılar, Bayezid'i yıldırma istiyordu. Bayezid ordusunun bir bölümünü düşmanın gerisine gönderince Karaman, arada kaldığından Konya'ya giderek savunmaya geçti. 11 gün kuşatılan şehir, ahalinin açtığı gediklerden girilmesiyle alınabildi. Şehirdeki çatışmalarda destek göremeyen Karaman, kaçarken yakalandı (Schiltberger, 1997: 40-41). Bu anlatıma göre savaş, Konya önündeki ova ve şehir kuşatması olmak üzere iki yerde yapılmıştır. Osmanlı kronikleri savaşın Akçay'da olduğunu ve Alaeddin'in orada ele geçirildiğini belirtirler. Savaşın gelişimi Osmanlı kaynaklarında anlatılmamıştır. İbn Kemal (2000: 143-147) ise savaşta birçok kişinin öldüğünü, yenilen Karamanoğlu'nun kaçarken atının ayağının tökezlemesiyle esir edildiğini "Boynuna zincir takılarak *kaçgun kul* gibi bağlayıp sultana iletiler" şeklinde anlatır.

3.4. Karaman Beyinin Adı ve Ölümü

Beyin adını Karaman olarak adlandıran Schiltberger'e (1997: 43) karşılık Osmanlı kronikleri Alaeddin veya Ali isimlerini vermişlerdir (Tablo 1). Ancak Schiltberger'in ismi bu şekilde vermesi olayların şahidi olsa da bazı bilgilerin teyide muhtaç olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Karaman hâkimi Ali Bey (Feridun Bey, 1274: 106), Alaeddin Bey (*İstanbul'un Fethinden Önce Yazılmış Tarihi Takvimler*, 1954: 19) veya Arap

kaynaklarında Karamanoğlu Alaeddin olarak zikredilmiştir (Konyalı, 1967: 19; Erkoçoğlu, 2014: 20). Modern çalışmalarda Alaeddin Ali, Alaeddin veya Ali isimleri önerilmiştir (Tablo 2). Osmanlı belgelerinde ise Karaman beyinin adı Alaeddin Bey'dir².

Tartışmalı hususlardan birisi de Alaeddin Bey'in nasıl öldüğüdür. Barış halinde iken öldüğü veya esir olduktan sonra öldürüldüğüne dair iki görüş vardır. Yine bir askerin ya da Timurtaş'ın öldürdüğü anlatılır. Timurtaş'la ilgili düşünceler de farklıdır. İlk görüşü dile getirenlerden birisi olan Oruç, H. 796 tarihli sefer öncesinde (Oruç bin Âdil, 2014: 35) barış içinde yaşarlarken Karamanoğlu Ali Bey'in vefat ettiğini söyler. Bu görüşü dile getirenlerden birisi de Şikârî'dir. Ona göre Karamanoğlu Alaeddin ile Kadı Burhaneddin arasındaki mücadelede kullanılan tüfikle yaralanan Alaeddin Bey, Larende'ye geldikten 16 ay sonra vefat etmiştir (Şikârî, 2005: 224-225). İkinci görüşü dile getirip bir asker tarafından öldürüldüğünü söyleyen Schiltberger'dir. Ona göre; yakalanınca Bayezid "Neden bana tâbi olmayı kabul etmek istemedin?" diye sorunca, Karaman, "Çünkü ben de senin gibi bir Bey'im" diye cevap verdi. Buna çok öfkelenen Bayezid, Karaman'ı birinin alıp götürmesini istedi. Bu kişinin Karaman'ın başını kestiğini duyan Bayezid, aynı cezanın bu işi yapana uygulanmasını emretti. Bundan sonra Karaman'ın başı mızrağa geçirilerek her tarafta gösterildi. Konya'yı alan Bayezid, Larende'ye yöneldi (Schiltberger, 1997: 41-42). 16. asrın sonlarında yazdığı eserinde Johannes Leunclavius; Schiltberger ile Türk ve Bizans tarihçilerin verdiği bilgileri karşılaştırmıştır. Ona göre Schiltberger, Niğbolu Savaşı'ndan hemen sonra bu savaşın yapıldığını söylemekle hata etmiştir. Türkler, tarihî hadiselerin zamanını daha doğru vermektedir. Ayrıca Bizanslı tarihçi Laonikos, Karaman beyinin bu savaşta öldürüldüğünden bahsetmemiştir. Sadece zor durumda kaldığını ve ülkesinden tamamen sürülmemek için, topraklarının bir kısmını terk ederek Bayezid ile anlaşmıştı yazar (Leunclavius, 2019: 149). Ancak bu değerlendirme, 1390'da yapılan anlaşma ile karıştırılmıştır. Geç dönem Arap kaynaklarından Ahmed b. Yusuf el-Karamânî'nin (1019/1610) *Ahbâru'd-Düvel ve Asâru'l-Uvel fi't-Tarih* adlı eserine göre; H. 792 yılında, Konya kuşatmasında Bayezid; Karaman Beyi Alaeddin ile oğulları Mehmed ve Ali'yi esir aldı. Osmanlı sultanı, Karamanoğlu Alaeddin'i öldürttüktan sonra iki oğlunu Bursa'da hapsedirdi (Erkoçoğlu, 2014: 10, 20). Alaeddin Bey'in ölümü hakkında Schiltberger ve Şikârî'nin görüşlerini aktaran Danişmend (2011: 127), kütüphanesindeki el yazmasına göre eceliyle öldüğünü söyler.

Karamanoğlu Ali Bey yeniden isyan etti (Solak-zâde, 1989: 75) veya Alaeddin Ali Bey, çok kafa tuttuğu için idam edildi (Öztuna, 2005: 63) gibi tanımlamalara katılmak mümkün değildir. Çünkü Karamanlılar, Osmanlılara tabi bir beylik değildir. O halde isyan olarak adlandırılmaz. Ancak anlaşmazlık ya da çıkarların uyuşmaması gibi tanımlar yapılabilir. Zira Anadolu'ya hâkim olmak için yapılan bu mücadeleler, toprak kazanma ve lideri belirleme anlamında önemlidir. Bütün veriler değerlendirildiğinde Alaeddin Bey'in Bayezid'in emriyle öldürüldüğü açıktır. Öldürüldükten sonra kafasının mızrağın ucuna takılmasını istemesi bunun delilidir. Yine aralarındaki husumeti bilmesine rağmen onu Timurtaş'a teslim etmesi de bunu desteklemektedir.

3.5. Alaeddin Bey'in Eşi ve Oğulları

Schiltberger'e göre, Konya'nın alınmasından sonra kuşatılan Larende'de bulunan Karaman'ın eşi ve iki oğlu teslim alınarak Bursa'ya gönderilmiştir (Schiltberger, 1997: 43). Osmanlı kaynaklarında tabloda görüleceği üzere savaş sonucuna dair eşiyile ilgili bir bilgi söz konusu değildir. Feridun Bey'in verdiği *Nefise Sultan* adı (Feridun Bey, 1274: 106) modern araştırmalarda da kullanılmıştır (Alderson, tarihsiz: 233; Tekindağ, 1997: 323; Tablo 2). Ancak yapılan araştırmalarda Alaeddin Bey'in eşinin *Melek Hatun* olduğu anlaşılmıştır. Sultan Murad'ın Alaeddin Bey ile evlendirdiği kızının adı Karaman'daki medresesinde "*Sultan Hatun*" diye yazar. Arşiv belgelerine göre kızın adı *Melek Hatun*'dur (Uzunçarşılı, 1957: 179-180). 1402 yılında Bursa'dan Karaman'a dönen Melek Hatun, 1381'de yaptırdığı türbesinde gömülüdür (Uluçay, 2012: 22).

Larende önlerine giden Bayezid, teslim olmalarını istediğinde ahali, beylerinin oğulları ile mücadeleye karar vermişti. Bayezid'in şehri kuşatacağı anlaşılınca Karaman'ın oğulları ve anneleri ahaliye zarar gelmemesi için şehri teslim ettiler (Schiltberger, 1997: 42-43). Schiltberger, annesi ve iki oğlunun Larende'de teslim

² *Evkâf-ı türbe-i 'Alâeddîn Beg der Larende*. Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), *Tapu Tahrir Defterleri (TT.d.)*, 1, s. 18. Karamanoğulları silsilenamesinde de Alaeddin Bey olarak geçer. BOA, Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi Evrakı (TS.MA.e.), 5719/1 (748/52). Kroniklerde ve modern çalışmalarda kullanılan isimler için bk. Tablo 1; Tablo 2. Alaeddin Bey'in oğlu Mehmed Bey'in, 6 Haziran 1400 tarihli vakfiyesi vardır (Şafakçı, 2016: 5).

olduklarını ve Bursa'ya gönderildiklerini söyler. Osmanlı kaynaklarında ise durum biraz farklıdır. Zira annelerine dair bir bilgi yoktur. Yine oğullarının isimleri farklı verilmiştir. Nitekim Enverî, Rûhî ve Gelibolulu Mustafa Âlî; Mustafa ve Muhammed adlı oğullarının Bursa'da hapsedildiklerini belirtir (Enverî, 2012: 31; Yücel ve Cengiz, 1992: 394; Gelibolulu Mustafa Âlî, tarihsiz: 342). Tarihi takvimlerde ise Mehmed/Muhammed ve Ali isimleri verilir (*Osmanlı Tarihine Ait Takvimler*, tarihsiz: 109). 16. yüzyıl yazarlarından Ramazan-zâde Nişancı Mehmed Paşa; Karamanoğlu Alaeddin'in oğulları Muhammed Bey ve Ali Bey ile birlikte Akçay'da yapılan cenkte katledildiklerini (Yastı, 2005: 89; Nişancı Mehmed Paşa, 1983: 117) söyleyerek farklı bir bilgi verir. Oğullarının esir edildiği yer konusunda Niğde (*Osmanlı Tarihine Ait Takvimler*, tarihsiz: 175; *İstanbul'un Fethinden Önce Yazılmış Tarihi Takvimler*, 1954: 19; Sümer, 1989: 322) veya Larende (Schiltberger, 1997: 43; Tekindağ, 1997: 323; Aköz ve Ürekli, 2006: 81) söylenir. Alaeddin Bey'in oğulları hakkında Osmanlı kaynaklarından Enverî, Neşrî ve İdris-i Bitlisi'nin takip edildiği anlaşılmaktadır (Tablo 1).

Osmanlı kroniklerine ve tarihi takvimlere göre Alaeddin Bey'in oğulları II. Mehmed ve Ali'dir (Tablo 1; *Osmanlı Tarihine Ait Takvimler*, tarihsiz: 17, 31, 77, 109, 175). Alderson (tarihsiz: 233) bu isimlere Oğuz'u ekler. Bunlar dışında Hüsameddin Mahmud Bey, Karaman Bey, Keyhüsrev Bey (Öztuna, 2005: 63-64) isimleri de sayılır. Şikârî ise Mehmed ve Oğuzhan isimlerini verir (Şikârî, 2005: 215).

3.6. Mehmed'in Başa Geçmesi

İbn Kemal'e göre esir alınarak Bursa Hisarı'na hapsedilen Alaeddin Bey'in oğulları Muhammed ve Ali, Timur'un yardımıyla kurtuldular (İbn Kemal, 2000: 151). Takvimlere göre; 800 yılında esir edilen ve Timur tarafından kurtarılan Mehmed, Karaman'da bey olmuştur (*İstanbul'un Fethinden Önce Yazılmış Tarihi Takvimler*, 1954: 35). Osmanlı kaynakları dışında bilgi verenlerden birisi olan İbn Arabşah'a göre Osmanlılar vaktiyle Karamanoğlu topraklarını zapt etmiş, Karaman beyi Alaeddin'i öldürtmüş, oğulları Muhammed ve Ali'yi Bursa'da hapsedmişti. Bu durum, Timur'un onları serbest bırakmasına kadar sürmüştü. Timur onları hapisten çıkarmış, hilatler giydirmiş ve şanlarına yakışır şekilde muamele etmişti (İbni Arabşah, 2012: 317-318). Şerefüddin Ali Yezdi (2019: 398), on iki yıldır hapiste tutulan Karaman'ın oğlu Muhammed'e Timur'un altın kemer, hil'at ve taç vererek; Karaman, Konya, Larende, Aksaray, Akşehir, Antalya ve Alanya'yı nahiye ve köyleriyle ihsan ettiğini söyler. Karamanoğlu Mehmed ve Ali'yi serbest bırakan Timur, hilat giydirip, hutbeyi kendi adına okutmaları ve Suyurgatmış oğlu Mahmud Han ve kendi adını taşıyan sikke kestirmelerini şart koşmuştu (İbni Tagrıberdi, 2013: 356; İbn Arabşah, 2012: 319). Timur Akşehir'de iken Konya tarafından gelen Mehmed Karaman; birçok mal, kumaş, at, katır getirip emire verdiği için memleketi emniyet içinde kaldı. Emir, emsallerine göre gıpta edilecek şekilde iltifat ederek memleketine gönderdi (Nizamüddin Şâmî, 1987: 322). Kaynaklarda 12 yıldır esir olduğunun belirtilmesi, Karamanlıların 1390 yılındaki sefer sonucu ortadan kaldırıldığının düşünülmesindedir. Nitekim özet bir bilgi anlamında Gelibolulu Mustafa Âlî'nin verdiği bilgiler de bunu teyit etmektedir. 792/1390 tarihinde Yıldırım Han, Alaeddin Bey üzerine vardı. *Esnâ-i cengde münhezim idüb tutdı. Ve siyâsetini Timûrtaş Beg'e ismarlayub hakkından gelindi. Ve oğulları Mehmed ve Mustafâ habisle Bursa'ya gönderildi. Ve memâlikinden Konya ve Aksarây ve Kayseriyye feth olundu. El kıssa on iki yıl habs çekdikden sonra yine terahhum olunub Mehmed bin 'Ali habisden ıtlâk ve mülk-i mevrûsı erzâni görüldü.* (Gelibolulu Mustafa Âlî, tarihsiz: 342-343). Benzer şekilde düşünen bazı kaynaklar ise esir olarak sadece Mehmed Bey adını verir (Müneccimbaşı Ahmed Dede, tarihsiz: 136). Dışarıdan bakış açısıyla bu kaynaklar, Timur tarafından serbest bırakılarak eski topraklarının verilmesini, Alaeddin'in öldürülmesini, oğullarının esir edilmesini, Mehmed'in bey olmasını, Karamanoğullarının yeniden ihsasını teyit etmektedir.

Şikârî (2005: 216), Osmanlılarla yapılan bir savaşı, muhtemelen 1390, anlatırken Bayezid'in yenildiğinden hatta yaralandığından bahseder. Hatta bir daha beyliklere saldırmayacağını "*Alaeddin ölene dek, Osmanoğlu Aydın'a ve Saruhan'a söylemedi.*" Mehmed başa geçince Aydın'ı ve Saruhan'ı aldığını ve ondan sonra Timur'un ortaya çıktığını söyler. Geç tarihli olmakla birlikte Şikârî'nin bilgilerinde kronoloji yanında muhtevada da sıkıntılar vardır. Ona göre Alaeddin Bey aldığı yara nedeniyle ölmüş, yerine geçen oğlu Mehmed'in hapse girmesi ya da Timur'un onu serbest bırakması söz konusu değildir. Karamanlılar penceresinden konuyu aktaran Şikârî'ye göre bütün beyler Timur'un yanına gittiklerinden Karamanoğlu Mehmed Bey, Çelebi'nin tavsiyesi üzerine Ermenek'e gitmişti. Saruhan, İbn Aydın, İbn Mentеше, İbn Hamid

ve İbn Eşref gibi Timur'un önünde Bursa'ya giden beylere eski yerlerini verdi (Şikârî, 2005: 228). Bu anlatıma göre Mehmed Bey, Timur'u desteklememiştir. Hatta Timur, Konya önünde üç gün oturmasına rağmen gördüğü rüya üzerine bölgeyi terk etmiştir. Sivas'ta Timur'un adamlarına yetişen Karamanoğlu Mehmed, birçoğunu öldürmüş ve ağırlıklarını almıştır (Şikârî, 2005: 229). Esere göre Mehmed esir değil, Karamanoğullarının başında ve Timur'a muhaliftir. Ancak Eravcı, Şikârî'nin Timur'un Sivas'a geldiği sırada Karamanoğlu Mehmed Bey ve yanında bulunan diğer Anadolu beyleri ile verdiği bilgiden şüphe etmemek gerektiğini söyler (Eravcı, 2014: 466). Hatta İbn Kemal'in ilk dönem Osmanlı kroniklerinde olmayan Karamanoğlu Mehmed Bey'in Bursa Hapishanesi'nden getirilerek Karaman ülkesinin verildiği bilgisine şüpheyle bakmak gerektiğini de belirtir (Eravcı, 2014: 470). Mehmed'in azat edilerek beyliğin başına geçtiğini ifade eden başka kaynaklar da vardır. 961/1554 tarihli bir *Tevârih-i Âl-i Osman*'da Akçay Savaşı ile Karamanoğlu'nun ölümü 800/1397-1398 tarihinde gösterilir. Bu eserde olay şöyle anlatılır: “*Karaman oğlu Ali Bey vefat eyledi, oğlu Mehmet Bey Yıldırım Bâyezid elinde esir oldu, ba'dehu Yıldırım Bâyezid Mehmet Bey'i âzâd idüp, Karaman vilâyetin ana virdi Hicretin 800 senesinde*” (Danişmend, 2011: 126). Bir diğer anonim kronikte de 800 yılında Mehmed'in azat edilerek barış yapıldığına değinilir (Yalçınkaya, 1998: 57-58). Yine Hamidi ile bir *Anonim Âl-i Osman Tarihi*'nde Mehmed Bey'in bu yıl içerisinde Bayezid tarafından atandığı ancak ertesi yıl isyan etmesi üzerine yapılan yeni bir sefer sonucunda kardeşi Ali Bey ile esir edilip Bursa'ya hapsedildiği yazılıdır (Tekindağ, 1997: 323). Leunclavius (2019: 149) ise Bayezid ile anlaşma yapanın, öldürülen Karaman beyinin oğlu olabileceğini söyler.

Akçay Savaşı sonucunda Mehmed Bey'in esir edildiğini bütün Osmanlı kaynakları söyler. Devamında Bursa'da hapsedildiği de ittifak edilen konulardandır. Bu bilginin tek istisnası savaş meydanında öldürüldüğünü söyleyen Ramazanzâde'dir (Tablo 1). Benzer şekilde Mehmed Bey'in savaş sonucu esir edilip Bursa'da hapsedildiği fikri, modern kaynakların ittifak ettiği konulardandır (Tablo 2). II. Mehmed'in 805'ten 824 tarihine kadar çeşitli sikke ve kitabelerde adı Mehmed bin Alaeddin olarak geçmektedir (Halil Edhem, 1329: 744). Bahsedilen bilgileri desteklemesi anlamında bu bilgi önemlidir. Zira 805 yılından itibaren Mehmed Bey'in isminin geçmesi, Ankara Savaşı'ndan sonra eski topraklarını aldığı ve bey olduğunu doğrulamaktadır.

3.7. Timurtaş Paşa

Schiltberger (1997: 41-42), isim vermeden Bayezid'in emri üzerine bir kişinin Karaman'ı öldürdüğünden bahseder. Leunclavius (2019: 149-150), Karaman beyinin ölümünden Bayezid'i sorumlu tutmamak için suçun başka birine yüklendiğini ve Bayezid'in Karaman beyinin katilini ölüme çarptırdığının ileri sürüldüğünü söyler. Schiltberger'de isim yoktur ama Osmanlı kroniklerinde Timurtaş ismi verilmiştir. Ancak Alaeddin Bey'in teslim edildiği Timurtaş da tartışmalıdır. Akçay Savaşı öncesi ve sonrasında savaşın baş aktörü Timurtaş Paşa'dır. Ancak bu konuda iki fikir ortaya çıkmıştır. İlk görüşe göre Ankara merkezli oluşturulan beylerbeylik Sarı Timurtaş Paşa'ya verildi (Uzunçarşılı, 1957: 176). Niğbolu Savaşı sırasında Ankara'yı basan Karamanoğlu, Anadolu beylerbeyi Sarı Timurtaş Paşa'yı esir etti (Uzunçarşılı, 2011: 295). Sümer, Göde, Aköz ve Ürekli de Sarı Timurtaş olarak kabul etmişlerdir (Sümer, 1989: 322; Göde, 1999: 83; Aköz ve Ürekli, 2006: 81). İkinci görüşe göre ise Alaeddin Bey, Anadolu beylerbeyi Kara Timurtaş Paşa'yı esir etmiştir (Danişmend, 2011: 126). Kaynaklarda Aykut Alp'in oğlu Kara Ali Bey, “Kara” lakabıyla anılan Timurtaş Paşa'nın babası olarak gösterilse de bu bilgilerin teyidi güçtür. 1389'da Rumeli beylerbeyi sıfatıyla Kosova Savaşı'na katıldığı düşünülen Timurtaş Paşa, Ankara sancağına gönderildi. Böylece ilk Anadolu beylerbeyi oldu (1393). Bu görevi esnasında Karamanoğlu Alaeddin Bey'e esir düşüp bir süre Konya'da hapsedildi. Sonra serbest bırakıldı. Uzunçarşılı, adı geçen Timurtaş'ın “Sarı” lakabıyla anılan kişi olduğunu söylese de kaynaklar, Karaman seferinde rol oynayan kişinin Anadolu beylerbeyi Kara Timurtaş Bey olduğu konusunda müttefiktir (Emecen, 2012: 185). Neşri, *Kara Temürtaş oğlu Umar Beğ'den istifsar olunup ol haber verdi ki, anda hazırıdi* diyerek Niğbolu Savaşı ile ilgili bilgilerin kaynağını açıklar. Bu savaş esnasında Kara Timurtaş beylerbeyi olarak zikredilir (Mevlânâ Mehmed Neşri, 2013: 136-138).

Karamanoğlu yakalandığında; *Ali Beg'i Karaman teshîrinin temşiyet-i umûri için Timûrtaş Beg'e sipâriş ve teslim buyurdi*. O da kendi evine götürdü ve sultandan izin almadan katletti (İdris-i Bitlisî, tarihsiz: 48; Behiştî Ahmed Çelebi, 2016: 88-89). Benzer bir bilgi veren Sadeddin, Ali Bey'i Karaman topraklarının ele geçirilmesini hızlandırmak için Timurtaş Paşa'ya teslim ettiğini, ancak Timurtaş Paşa'nın, geçmişte bu kişiden çok çektiği için oç almaya çalıştığını ve padişahın izin almadan onu öldürdüğünü söyler. Hünkârın bunu duyunca Ali Bey'i can düşmanına vermiş olduğundan pişmanlık duyduğunu da ekler (Hoca Sadettin Efendi,

1979: 203). Timurtaş Paşa'nın bu işi neden yaptığı şöyle açıklanır: *Bu gadr-i ma'kûl ve makbûl ile mu'âtebeden halâs buldı ki çünkü merhamet-i sultânî hemîşe afv ile me'lûf olduğı yakînîmdir. Öyle bir düşmen-i hukûd ve münâfık-ı hasûd bir vecihle kâbil-i iltifât degil idi. Bu îrâd eyleyinced ol pâdişâh-ı sine-sâf ve ehl-i insâfa emîr-i mezbûrun cevâbı savâb görünüb özri makbûl ve ol cesâret-i küstâhâneyi afv ile mü'âmele ve ol ser-hayl-i münâfıkânının üzerine istîsâl ve istilâdan sonra hurâmân-ı cânib-i memâlik-i Karaman'a atf-ı inân eyledi.* (İdris-i Bitlisî, tarihsiz: 48-49). 1562'de eserini tamamlayan Celâl-zâde Sâlih Çelebi (2013: 91) ise Karamanoğlu hakkında "Ne siyâsetle dilerse öldüre" denildiğinden Timurtaş Bey'in onu astığından bahseder. Kara Timurtaş Paşa'nın beylerbeyliğe getirildiği tarih tam belli olmamakla birlikte 774/1372, 778/1376 ve 790/1388 tarihleri verilir (Uzunçarşılı, 1957: 174). Kara Timurtaş, Frenkyazısı Savaşı'nda *leşker-keş* idi (Mevlânâ Mehmed Neşrî, 2013: 96). Karamanlı bakış açısını gösteren Şikârî'nin eserinde Demirtaş adlı birinden sıkça bahsedilir. Bahsi geçen kişi ile aynı olma ihtimali vardır. Özellikle Kutlu ve Demirtaş isimleri zikredilir. Her savaşta Demirtaş'ın yaralandığı, yenildiği ya da esir alındığının ve akabinde serbest bırakıldığının söylenmesi ilginçtir. Mücadelede esir alınan Demirtaş ve Kutlu'nun 30.000 altına satıldığı da belirtilir (Şikârî, 2005: 213, 219-221, 225). Bu detaylar başka eserlerde yoktur. Ancak abartı olduğu, olayların ve kronolojinin karıştırıldığı anlaşılmaktadır. Osmanlı kroniklerinden Neşrî, Rûhî ve İbn Kemal net bir şekilde Kara Timurtaş ismini verirken diğer kaynaklar sadece Timurtaş dediği için tartışma devam etmektedir. Modern araştırmalarda da farklı bakış açısının devam ettiği görülmektedir (Tablo 1; Tablo 2).

3.8. Savaşın Sonuçları

Anadolu hegemonyası için yapılan Akçay Savaşı'nı Osmanlılar kazanmıştır. Alaeddin Bey öldürülmüş, oğulları ve eşi esir edilmiştir. Ankara Savaşı sonuna kadar Karamanoğulları beyliği ortadan kalkmıştır. Ancak Şikârî'ye göre Karamanoğulları hiç yıkılmamış hatta Timur'la savaşmıştır. Ona göre Timur'un hızlı bir şekilde Anadolu'yu terk etmesi, Mehmed Bey'in vur-kaç taktiğiyle çok zayıf verdirmesindendi. Yine Timur'un beyliklere eski yerlerini vermesi anlatırken Karamanoğulları'ndan hiç bahsedilmez (Şikârî, 2005: 228-229). Anadolu'da Türk siyasi birliğini sağlama yolunda bir beylik daha Osmanlı topraklarına katılmıştır. Ancak Toros Dağı'nın kuzeyindeki yerler (Larende, Konya, Niğde, Develi Karahisar) Osmanlılara geçmiş, Toros'un güneyindeki yerler (Ermenek, Mut, Taşeli ve İçel) (Uzunçarşılı, 2011: 296-297; Tablo 1) Alaeddin Bey'in yeğeni Şeyh Hasan'ın idaresinde kalmıştır (Sümer, 1989: 322; Tablo 2). Timur, Ankara Savaşı'ndan sonra Mehmed'i kurtararak eski topraklarından daha fazla toprak vererek kendine bağlı olmak üzere beyliği yeniden kurdurmuştur. 1402'de elden çıkan Konya'nın ancak 1467 yılında alınabilmesi (Şafakçı, 2022: 25), Ankara Savaşı'nın Osmanlılar açısından önemli etkilere sahip olduğunu göstermektedir.

4. Sonuç

Hamid ve Germiyan toprakları çeyiz ve satın alma yoluyla Osmanlılara geçtikten sonra Osmanlılar ile Karamanlılar, Anadolu'ya hâkim olmak için mücadele ettiler. Zira bölgede liderlik için iki devletin karşılaşması kaçınılmazdı. Yıldırım Bayezid döneminde aynı nedenlerle 1390 ve 1397 yıllarında karşı karşıya geldiler. Bayezid devrinde yapılan iki savaşla ilgili de ihtilaf alanlar vardır. Çalışmada bu alanların bir kısmı üzerindeki soru işaretleri giderilmiştir. Savaşın tarihi, yeri ve gelişen bazı olayların anlatımında Osmanlı, Karamanlı ve diğer kaynakların bakış açıları karşılaştırılmıştır. 1390 yılındaki kuşatma neticesinde tarafların Çarşamba Suyu sınır olmak üzere anlaşmaları üzerinde ittifak vardır. Coğrafi bir sınırın belirlenmesi, ileride çıkabilecek ihtilafın önlenmesi adına önemlidir. İki taraf da mevcut şartlardan dolayı antlaşmayı kabul etmiştir. Kroniklerde bu kuşatma ile Akçay Savaşı karıştırılmıştır.

Çalışmada esas sorunlu alan Akçay Savaşı'dır. Savaşın tarihi takvimlere göre 800 yılındadır. Diğer deliller de kullanılarak savaşın yapıldığı tarih Ekim 1397 olarak verilmiştir. Savaşın yapıldığı yer ise Çay ilçesi çevresinde aranabilir. Savaşta ordunun mevcudu hakkında Schiltberger dışında bilgi veren yoktur. Ancak onun verdiği rakamlar çok abartılıdır. Savaştan sonra Osmanlılar, Torosların kuzeyine hâkim olmuş ve Karamanoğulları Beyliği ortadan kalkmıştır. Torosların güneyindeki topraklar ise Alaeddin Bey'in yeğeni idaresinde kalmıştır. Savaş sonucunda Alaeddin Bey'in eşi ve çocukları Larende'den Bursa'ya gönderilmiştir. Zira Osmanlı ve Karamanlı kaynaklarında tereddüt edilen bu hususlar üçüncü şahıs olarak adlandırılacak Timur ve Arap kaynakları ile Schiltberger tarafından teyit edilmektedir. Yine Mehmed Bey, Ankara Savaşı'ndan sonra Timur sayesinde eski yerlerine hatta daha fazlasına sahip olmuştur.

Bayezid devrinde Karamanoğlu hükümdarı, Alaeddin Bey'di. I. Murad'ın kızı Melek Hatun ile evlenmişti. Siyasî olsa da evlilikler, mücadeleleri engelleyememiştir. Alaeddin Bey'in oğulları Mehmed ve Ali idi. Savaş sonucunda esir edilen Alaeddin Bey, daha önce tutsak ettiği Kara Timurtaş Paşa tarafından öldürülmüştür. Bayezid'in emri olmadan bu işin yapılamayacağına kanaat getirilmiştir. Döneme ait bilgiler, onun oğlu Umur Bey'den alınması nedeniyle, muhtemelen anlatılmamış ya da sansürlenmiştir.

Konuya dair çeşitli kaynaklar vardır. Karamanlılara ait söylenebilecek tek kaynak Şikârî'nin eseridir. Ancak alternatif bir anlatım sunan eserde olaylar hep Karamanlılar lehine anlatılır. Sadece Şikârî okunursa bu dönemdeki bütün mücadeleleri Osmanlıların kaybettiği ya da ağır darbe aldıkları söylenmelidir. Osmanlı kaynaklarının tekdüzeliğini önlemek, yer ve şahıs isimlerini tespit etmek adına eser önemlidir. Timur ve Arap kaynakları Ankara Savaşı'ndan sonraki süreci netleştirmek için mühim işlev görmüştür. Anlatılan iki savaştan 1390'dan sonraki gelişmeler için Esterebâdî, 1397 yılındaki savaş için Schiltberger'in verdiği bilgiler kıymetlidir. Ancak bu eserlerde de teyide muhtaç alanlar olduğu unutulmamalıdır. Osmanlı kaynakları dikkate alındığında 1390 yılı hadisesi Âşıkpaşazâde'den ve 1397 yılı Neşrî'den hareketle irdelenmiştir. Olayların anlatılışına göre Neşrî, Rûhî, İbn Kemal ve Ramanzâde bir grubu; İdris-i Bitlisî, Behiştî Ahmed, Hoca Sadeddin ve Solakzâde diğer grubu oluşturmaktadır.

Kaynaklar

- Acar, M. (2012). *Akşehir-Eber Gölleri Seviye Değişikliklerine Etki Eden Faktörler*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Ahmedî (2011). *Dâstân ve Tevârih-i Mülûk-i Âl-i Osman, Üç Osmanlı Tarihi*. (Haz. Atsız). İstanbul: Ötüken Yayınları, 129-178.
- Aköz, A. ve- Ürekli, B. (2006). Karamanoğullarından Osmanlıya Konya. *Yeni İpek Yolu Konya Kitabı IX*. (Ed. Haşim Karpuz-Osman Eravşar). Konya, 77-115.
- Alderson, A. D. (tarihsiz). *Bütün Yönleriyle Osmanlı Hanedanı*. (Çev. Şefaettin Severcan). İz Yayıncılık (Yeni Şafak).
- Anonim Osmanlı Kroniği (1299-1512)* (2000). (Haz. Necdet Öztürk). İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları.
- Anonim Tevârih-i Âl-i Osman –F. Giese Neşri-* (1992). (Haz. Nihat Azamat). İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.
- Âşıkpaşazâde (1332). *Tevârih-i Âl-i Osmândan Âşıkpaşazâde Târîhi*. (Haz. Ali Bey). İstanbul: Matbaa-i Amire.
- Ayhan, H. (2003). *Anonim Tevârih-i Âl-i Osman (Transkripsiyon, İnceleme, Dizin)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü. İstanbul.
- Aziz b. Erdeşir-i Esterâbâdî (1990). *Bezm u Rezm (Eğlence ve Savaş)*. (Çev. Mürsel Öztürk). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Babinger, F. (1992). *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*. (Çev. Coşkun Üçok). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Başkan, Y. (1999). *Karamanoğulları Beyliği (Alâ'ed-din Ali Bey Dönemi 1357-1398)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Malatya.
- Behiştî Ahmed Çelebi (2016). *Târîh-i Behiştî Vâridât-ı Sübhânî ve Fütûhât-ı Osmânî (791-907/1389-1502) II*. (Haz. Fatma Kaytaç). Ankara: TTK Yayınları.
- Bulduk, Ü. (1993). *XVI. Asırda Kara Hisar-ı Sahib Sancağı*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Canatar, M. (1993). *Müverrih Cenabi Mustafa Efendi ve Cenabi Tarihi*. C. I, (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Celâl-zâde Sâlih Çelebi (2013). *Hadikatü's-Selâtin İnceleme-Metin*. (Haz. Hasan Yüksel-H. İbrahim Delice). Ankara: TTK Yayınları.
- Danişmend, İ. H. (2011). *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*. C. 1. İstanbul: Doğu Kütüphanesi Yayınları.
- Dilek, K. (2010). Şerefeddin Ali Yezdî. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 38, 550-552, ss.). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Emecen, F. M. (2017). Osmanlı Tarihinin İlk Büyük Savaş Anlatımı: Osmanlılarla Karamanlılar Arasındaki Frenkyazısı Muharebesi (1386/1387). *Osmanlı Araştırmaları*. S. 49, 57-88.
- Emecen, F. (2012). Timurtaş Paşa. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 41, 185-186, ss.). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

- Erkoçoğlu, F. (2014). Arap Kaynaklarında Yıldırım Bâyezid. *1402 Ankara Savaşı Uluslararası Kongresi (Yıldırım-Timur) Ankara, 9-12 Ekim 2012 Bildiri Kitabı*. (Ed. Mustafa Alkan), Ankara: TTK Yayınları, 9-31.
- Enverî (2012). *Düstûrnâme-i Enverî (19-22. Kitaplar) [Osmanlı Tarihi] (1299-1465) –Giriş, Özet ve Değerlendirme, Metin, Dizin, Tıpkıbasım-*. (Haz. Necdet Öztürk). İstanbul.
- Eravcı, H. M. (2014). 1402 Ankara Savaşı Sürecinde Karamanoğulları. *1402 Ankara Savaşı Uluslararası Kongresi (Yıldırım-Timur) Ankara, 9-12 Ekim 2012 Bildiri Kitabı*. (Ed. Mustafa Alkan), Ankara: TTK, 461-471.
- Feridun Bey (1274). *Mecmû 'a-i Münşe 'âtü 's-Selâtin*. C. I. İstanbul.
- Gelibolulu Mustafa Âlî (tarihsiz). *Fusûl-i Hall ü Akd ü Usûl-i Harc ü Nakd*. (Haz. Süleyman Lokmacı-Rukiye Özdemir). İstanbul: Akıl Fikir Yayınları.
- Göde, K. (1999). Ankara Savaşına Kadar Osmanlı-Karamanlı Münasebetleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Osmanlı Devleti'nin Kuruluşunun 700. Yılı Özel Sayısı*. S. 4, 63-86.
- Halaçoğlu, Y. (2014). *Osmanlılarda Ulaşım ve Haberleşme (Menziller)*. İstanbul: İlgi Kültür Sanat Yayınları.
- Halil Edhem (1329). Karaman Oğulları Hakkında Vesâ'ik-i Mahkûke. *Târih-i 'Osmanî Encümeni Mecmu 'âsı*. S. 12, 741-760.
- Hammer (1336). *Devlet-i Osmâniye Târîhi*. C. 1, (Çev. Mehmed Ata). Dâru'l-Hilâfeti'l-Aliyye: Evkâf-ı İslâmiye Matbaası.
- Hoca Sadettin Efendi (1979). *Tacü 't-Tevarih*. C. I, (Haz. İsmet Parmaksızoğlu). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- İbni Arabşah (2012). *Acâibu'l-Makdûr (Bozkırdan Gelen Bela)*. (Çev. Ahsen Batur). İstanbul: Selenge Yayınları.
- İbni Tagrıberdi (2013). *En-Nücûmu 'z-Zâhire (Parlayan Yıldızlar)*. (Çev. Ahsen Batur). İstanbul: Selenge Yayınları.
- İbn Kemal (Kemalpaşazâde) (2000). *Tevârih-i Âl-i Osmân IV. Defter (Metin ve Transkripsiyon)*. (Haz. Koji Imazawa). Ankara: TTK Yayınları.
- İdris-i Bitlisî (tarihsiz). *Heşt Bihişt*. C. II, (Haz. Mehmet Karataş, Selim Kaya, Yaşar Baş). Ankara: BETAV Yayınları.
- İnalçık, H. (1992). Bayezid I. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 5, 231-234, ss.). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- İstanbul'un Fethinden Önce Yazılmış Tarihî Takvimler* (1954). (Yay. Osman Turan). Ankara: TTK Yayınları.
- Karamanlı Nişancı Mehmed Paşa (1949). Osmanlı Sultanları Tarihi. *Osmanlı Tarihleri I*. (Çev. İbrahim Hakkı Konyalı). İstanbul, 321-369.
- Kemal (2001). *XV. Yüzyıl Tarihçilerinden Kemal Selâtin-nâme (1299-1490)*. (Haz. Necdet Öztürk). Ankara: TTK Yayınları.
- Konyalı, İ. H. (1967). *Âbideleri ve Kitâbeleri ile Karaman Tarihi Ermenek ve Mut Âbideleri*. İstanbul: Baha Matbaası.
- Leunclavius, J. (2019). *Türk Milletinin Tarihi*. C. II, (Çev. Türkis Noyan). İstanbul: Yeditepe Yayınları.
- Mevlânâ Mehmed Neşrî (2013). *Cihân-nümâ [6. Kısım: Osmanlı Tarihi (687-890/1288-1485)] (Giriş, Çeviri Metin, Kronoloji, Dizin, Tıpkıbasım)*. (Haz. Necdet Öztürk). İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.
- Muhyiddin Mehmed Cemâlî (2021). *Osmanoğulları'nın Tarihi Tevârih-i Âl-i Osmân*. (Haz. Hasan Hüseyin Adaloğlu). İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.
- Müneccimbaşı Ahmed Dede (tarihsiz). *Müneccimbaşı Tarihi*. C. I, (Haz. İsmail Erünsal).
- Nişancı Mehmed Paşa (1983). *Nişancı M.Paşa Tarihi ve Osmanlı Tarihi Zeyli Hadisât*. (Sad. Enver Yaşarbaş). İstanbul: Kamer Yayınları.
- Nizamüddin Şâmî (1987). *Zafernâme*. (Çev. Necati Lugal). Ankara: TTK Yayınları.
- Oruç bin Âdil (2014). *Oruç Beğ Tarihi [Osmanlı Tarihi (1288-1502)]*. (Haz. Necdet Öztürk). İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.
- Osmanlı Tarihine Ait Takvimler* (tarihsiz). (Haz. Atsız). İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Özergin, M. K. (1959). *Anadolu Selçukluları Çağında Anadolu Yolları*. (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul.
- Öztuna, Y. (2005). *Devletler ve Hânedanlar Türkiye (1074-1990)*. C. II, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Öztürk, N. ve Yıldız, M. (2013). *İmparatorluk Tarihinin Kalemler Muhafızları Osmanlı Tarihçileri – Ahmedî'den Ahmed Refik'e-*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.

- Pitcher, D. E. (2019). *Osmanlı İmparatorluğu'nun Tarihsel Coğrafyası*. (Çev. Bahar Tırnakçı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Schiltberger, J. (1997). *Türkler ve Tatarlar Arasında (1394-1427)*. (Çev. Turgut Akpınar). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Solak-zâde Mehmed Hemdemî Çelebî (1989). *Solak-zâde Tarihi*. C. I, (Haz. Vahid Çabuk). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Sümer, F. (1989). Alâeddin Bey. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 2, 321-323, ss.). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Şafakçı, H. (2016). Şeyh Hocenti Zaviyesi. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. S. 39, 1-23.
- Şafakçı, H. (2022). *Şehzade Mustafa 1450-1474*. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Şerefüddin Ali Yezdî (2019). *Emîr Timur (Zafername)*. İstanbul: Selenge Yayınları.
- Şikârî (2005). *Karamannâme [Zamanın Kahramanı Karamaniler'in Tarihi]*. (Haz. Metin Sözen, Necdet Sakaoglu). İstanbul: Karaman Valiliği-Karaman Belediyesi Yayını.
- Şükruallah Efendi (2013). *Behcetü't Tevârih Tarihin Aydınlığında*. (Çev. Hasan Almaz). İstanbul: Mostar Yayınları.
- Taeschner, F. (2010). *Osmanlı Kaynaklarına Göre Anadolu Yol Ağı*. (Çev. Nilüfer Epçeli). İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.
- Tekindağ, M.C. Ş. (1997). Karamanlılar. *İslâm Ansiklopedisi* (Cilt VI, 316-330, ss.). Eskişehir: MEB Yayınları.
- Uluçay, M. Ç. (2012). *Padişahların Kadınları ve Kızları*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Uzunçarşılı, İ. H. (2011). *Osmanlı Tarihi*. C. I, Ankara: TTK Yayınları.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1957). Osmanlı Tarihinin İlk Devrelerine Âid Bazı Yanlışlıkların Tashihi. *Belleten*. S. 81, 173-189.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1968). Sivas ve Kayseri Hükümdarı Kadı Burhaneddin Ahmed. *Belleten*. S. 126, 191-245.
- Ünal, T. (2007). *Karamanoğulları Tarihi*. Ankara: Berikan Yayınları.
- Yalçinkaya, F. (1998). *Konya İzzet Koyunoğlu Kütüphanesi'nde Tarih-i Âl-i Osman Adlı Yazma Eserin Metin ve Tahlihi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Yastı, M. (2005). *Nişâncı Mehmed Paşa Tevârih-i Âl-i 'Osmân (1b-120a) Metin-Dil Özellikleri-Sözlük*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Yücel, Y. ve Cengiz, H. E. (1992). Rûhî Târîhi. *Belgeler*. S. 18, 359-472.
- Yücel, Y. (1987). *Kadı Burhaneddin*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Zinkeisen, J. W. (2011). *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi 1*. (Çev. Nilüfer Epçeli). İstanbul: Yeditepe Yayınları.

Arşiv Kaynakları

BOA, TT.d. 1.

BOA, TS.MA.e. 5719/1 (748/52).

Etik, Beyan ve Açıklamalar

---

1. Etik Kurul izni ile ilgili;

Bu çalışmanın yazar/yazarları, Etik Kurul İznine gerek olmadığını beyan etmektedir.

2. Bu çalışmanın yazar/yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedir.

3. Bu çalışmanın yazar/yazarları kullanmış oldukları resim, şekil, fotoğraf ve benzeri belgelerin kullanımında tüm sorumlulukları kabul etmektedir.

4. Bu çalışmanın benzerlik raporu bulunmaktadır.
